

پیام‌های زنجیره‌ای بخت و اقبال از اپلیکیشن‌های موبایلی سر در آورده است

جولان خرافات در شبکه‌های اجتماعی

■ محمد مهدی نیک‌ضمیر

با صدای بوق پیام به خودش آمد. خسته و بی حوصله از هجوم زیاد پیام‌های تکراری که به لطف عضویت در شبکه‌های اجتماعی تلفن همراه به دستش می‌رسید، به سراغ تلفنش رفت تا یک جوک یا متن تکراری دیگر را بخواند. این پیام اما با پیام‌های دیگر فرق داشت. این یکی تصویری از الهه پول بود. تصویری از

■ زنجیری که نباید پاره شود!

کافی است با لمس آی‌کون داده‌های تلفن همراه یا وای‌فای به اینترنت متصل شوید. صدای بوق کوتاه آفدر پشت سر هم ناختمه می‌شود که کم کم به شکل یک صدای یکنواخت در می‌آید. گاهی وقت‌ها برای فرار از این صدا گزیننه سکوت را انتخاب می‌کنی تا لاقول صدای پیام‌های پشت سر هم آزارت ندهد.

حالا اما نوبت به خواندن پیام‌هایی است که از سوی دوستان حقیقی یا مجازی‌ات فرستاده شده است. جوک، داستان‌های کوتاه عبرت‌آموز، نقل‌قول‌هایی از افراد مشهور و بزرگان که گاهی می‌خوانی و گاهی نخوانده از کنارشان عبور می‌کنی و گاهی بعد از آنکه خودت می‌خوانی طبق قاعده فعالیت در شبکه‌های اجتماعی با انتخاب گزینه «کپی» پیام را برای گروه یا دوستان دیگری به «اشتراک» می‌گذاری. در بین این همه پیامی که طی روز به دستت می‌رسد این پیام با آنهای دیگر فرق دارد و نوعی توانی آن را نادیده‌مواجه شوی.دلیل این مسئله اما گاهی است: «به خدا این واقعیه. منم باور نمی‌کردم اما خیلی زود نتیجه گرفتم». ادامه متن گاهی داستان شفا گرفتن یک دختر بچه سرطانی است. گاهی ماجراهای عجیبی نظیر نامه شناسن یا عکس چهره‌ای عجیب و غریب که دور تا دورش سکه‌های طلاست و به عنوان الهه پول معرفی شده یا حتی گاهی اذکار و آیاتی از قرآن است. تا اینجای کار هم مشکلی پیش نمی‌آید. اصل مشکل در ادامه مطلب است؛ مطلبی که از شما می‌خواهد تا این متن را به ۱۰ نفر دیگر غیر از خود فرستنده پیام بفرستید و در نتیجه این کار ظرف مدت کوتاهی خبری خوش به شما می‌رسد یا به مقصود و مطلوب دلتان می‌رسید! اما اگر این پیام را نادیده بگیریدی و آن را برای کسی نفرستید در آن صورت است که مشکلی برایتان پیش می‌آید و حادثه‌ای ناگوار برایتان رخ خواهد داد. این بخش از پیام گاهی وقت‌ها به قدری مهیب و جدی طرح می‌شود که حتی اگر هیچ‌یک از بخش‌های دیگر چنین نوشته‌هایی هم شما را جذب نکند، برای فرار از حادثه پیش‌بینی شده در انتهای متن، شما هم با انتخاب گزینه کپی چنین پیامی را به چندین نفر دیگر انتقال می‌دهید تا یکی از حلقه‌های زنجیره‌ای باشد که طراحانش نمی‌خواهند هر گز پاره شود.

■ محملی برای انتشار گسترده‌تر خرافات

شاید شما هم به خاطر داشته باشید روزگاری کتب ادعیه و قرآن‌هایی که در امامزاده‌ها و برخی مساجد قرار داشت پر بود از دست‌نوشته‌هایی در باره ماجرای یک خواب که ظاهراً هدف این خواب هم امر به معروف و نهی از منکر بود. اما هر کس این متن را می‌خواند موظف بود تا همین متن را در چند قرآن یا مفااتیح دیگر بنویسد و گرنه ممکن بود حادثه‌ای ناگوار برایش رخ دهد. درست مانند حوادثی که در داستان درباره کسانی که این پیام را جدی نگرفته بودند ذکر شده بود. خلاصه کلام اینکه تمام فرصتی را که می‌توانست برای عبادت و خواندن دعا یا قرآن صرف کند باید برای مخدوش کردن این کتاب‌ها صرف می‌کرد تا افراد بیشتری در این دام بیفتند. در همان زمان هم علما و اندیشمندان با اطلاع‌رسانی در این باره تلاش کردند تا این آسیب را از جامعه ریشه‌کن کنند. حالا دیگر کمتر پیش می‌آید که با چنین متونی در حاشیه قرآن‌ها و کتب ادعیه‌ای زیارتگاه‌ها مواجه شوی.دلیل این مسئله اما گاهی جامعه و رخت بر بستن خرافات از فضای فکری مردم نیست بلکه حالا خرافات و مهملائی از این دست فضای فضای مجازی ظرفیت تازه‌ای است که می‌تواند متونی اثر من و گسترده‌تری را برای فعالیت خود پیدا کرده‌اند؛ فضای مجازی ظرفیت تازه‌ای است که می‌تواند متونی از این دست را در مدت زمان چند ثانیه‌ای میلیون‌ها بار انتشار دهد، بنابراین محمل مناسب‌تری به نظر می‌رسد. نکته قابل تأمل دیگر آن است که در اینجا به دلیل سرعت انتشار خیلی وقت‌ها افراد بدون آنکه درباره صحت و سقم چنین پیام‌هایی فکر کنند یا اینکه فرصتی برای تحقیق درباره آنها به‌دست بیآورند این پیام‌ها را با سرعت بالا منتشر می‌کنند.

■ وقتی خرافات جان می‌گیرد

بدیهی است خرافات در جایی رشد می‌کند و اثر می‌گذارد که عقلانیت کنار گذاشته شود و جهل حکمفرمای زندگی ما باشد. اما زمینه‌های اجتماعی متعددی نیز بر شیوع و گسترش چنین باورهایی اثر گذارند. به عنوان نمونه وقتی آینده در جامعه‌ای مهیم باشد و افراد به طور جدی از فردای خود مطمئن نباشند، نگرانی‌هایی در جامعه شکل می‌گیرد. از سوی دیگر زمانی که تلاش‌های افراد از راه‌های معمول و معقول به ثمر نمی‌نشینند نوعی از ناامیدی در جامعه شیوع می‌یابد. در این راستا برخی بدیهی است خرافات در جایی رشد می‌کند و اثر می‌گذارد که عقلانیت کنار گذاشته شود و جهل حکمفرمای زندگی ما باشد. اما زمینه‌های اجتماعی متعددی نیز بر شیوع و گسترش چنین باورهایی اثر گذارند. به عنوان نمونه وقتی آینده در جامعه‌ای مهیم باشد و افراد به طور جدی از فردای خود مطمئن نباشند، نگرانی‌هایی در جامعه شکل می‌گیرد. از سوی دیگر زمانی که تلاش‌های افراد از راه‌های معمول و معقول به ثمر نمی‌نشینند نوعی از ناامیدی در جامعه شیوع می‌یابد. در این راستا برخی

سبک زندگی

سبک زندگی ۸۸۶۹۴۷۱

«

مطلب از شما می‌خواهد متن را به ۱۰ نفر دیگر غیر از خود فرستنده پیام بفرستید اگر این پیام را نادیده بگیرید و آن را برای کسی نفرستید در آن صورت است که مشکلی برایتان پیش می‌آید و حادثه‌ای ناگوار برایتان رخ خواهد داد. این بخش از پیام گاهی وقت‌ها به قدری مهیب و جدی طرح می‌شود که حتی اگر هیچ یک از بخش‌های دیگر چنین نوشته‌هایی هم شما را جذب نکند، برای فرار از حادثه پیش‌بینی شده در انتهای متن، شما هم با انتخاب گزینه کپی چنین پیامی را به چندین نفر دیگر انتقال می‌دهید تا یکی از حلقه‌های زنجیره‌ای باشید که طراحانش نمی‌خواهند هر گز پاره شود.

کنید شما هیچ‌وقت به عنوان یک فرد تر و تمند شناخته نخواهید شد! باور کنید الهه پول برای شما کم می‌کند.»
ثروت یاد آورده الهه پول و شش تا ۱۲ نفری که باید این پیام را برایشان ارسال می‌کرد و از همه مهم‌تر تهدیدی که وی را تا آخر عمر از تر و تمند شدن محروم می‌کرد.
انکار انتخاب سختی پیش رو داشت!

کنام از این امور اعتیاری ندارد و سزاوار است مردم به این کارها دامن نزنند ولی هرگونه دعا و ذکر خدا و توسلات کار خوبی است.
آیت‌الله علوی گرگانی اما در ایسن باره می‌گویند: گاهی این پیام‌ها به صورت تشویق برای انجام عمل خیر است بدون آنکه جنبه دستوری داشته باشد یا وعده و وعیدی در کنار آن باشد مثل ختم صلوات به نیت اولیا و ائمه(ع) که در این صورت نگارش و نشر آن ممانعی ندارد. اما گاهی به صورت دستوری و بدون سند و مدرک معتبر است و به دنبال آن وعده یا وعید خاصی بیان شده است که در این صورت نگارش و نشر آن صحیح نیست و اگر موجب ایجاد وحشت و ترس در عموم مردم با انتساب به ائمه(ع) یا بزرگان باشد یا موجب ترویج مطالب خرافی شود حرام است و نباید انتشار پیدا کند. در چنین صورتی این عمل شرعاً حرام است انتساب آن افزرا به پروردگار و اهل بیت علیهم‌السلام است. همچنین اگر مستلزم انتساب خلاف واقع به اهل بیت(ع) یا موجب ترویج خرافات خرافات است. بنابراین باید نسبت به آن بی‌توجهی کرده و آن را انتشار ندهند و نسبت به تذکر به افرادی که قصد انتشار آن را دارند کوشا باشند.

بنایه تأکید ایشان در صورتی که عمل غیردینی را انتشار دهند و موجب ترویج یک امر غیرحقیقی و غیرشرعی شوند، درآمد آنها از این راه حرام است.
آیت‌الله موسوی اردبیلی هم تأکید کرده‌اند: اینگونه نوشته‌ها اعتبار ندارد.
به باور آیت‌الله شبیری زنجانی، در صورتی که این پیام‌ها مشتمل بر کذب و مفسده باشد و متناسب به متون دینی شود، جایز نیست. همچنین اگر عرف برداشت انتساب نماید. در نهایت اینکه اینگونه امسور الزامی برای افراد نمی‌آورد. همچنین در صورتی که در مقابل کار حرام باشد، اکل مال به باطل است.

آیت‌الله سیدعالدین حسینی زنجانی نیز با اشاره به اینکه قبل از انقلاب و اوایل انقلاب نیز اینگونه مطالب به صورت کاغذهای دستنویس و احياناً چاپی پخش می‌شد، می‌گویند: انتشار بعضی از این پیام‌ها موجب وهن شریعت و دین می‌شود و لذا جایز نیست و هیچ‌گونه الزام شرعی هم در تکثیر مسوئله متوجه دریافت‌کنندگان نیست.

نگاه

رسالت ما در برابر گسترش ناگزیر رسانه‌های ارتباطی نوین

دنیایی مجازی که زمان واقعی مان را می‌بلعد

■ بهنام صدقی

رسانه‌های اجتماعی گونه‌ای از رسانه‌ها هستند که بعد از رسانه‌های جمعی ظهور یافته و امکان تعامل میان تولیدکننده پیام و دریافت‌کننده آن را فراهم می‌آورند. بدین معنا که در این رسانه‌ها مخاطب یا گیرنده پیام، منفعل نبوده و به تعامل پویا و فعالانه با پیام، فرستنده، فرآیند ارسال و دریافت و بستر ارائه پیام می‌پردازد. در نهایت هم امکان ایجاد تغییرات در پیام ارسال‌ی و بازنشر آن را دارد که به افراد دیگر پیامی ترکیب‌شده با اندیشه‌ها و آموزه‌های فکری خود بازنشر می‌کند. از آمار و ارقامی که هر روزه ارائه می‌شود چنین برمی‌آید که رسانه‌های اجتماعی رشد و گسترش روزافزون و پرسرعتی داشته‌اند. وجه مشترک گونه‌های متعدد رسانه‌های اجتماعی مخاطب‌محور بودن آنها و تولید محتوا توسط افراد استفاده‌کننده است، بدین صورت که در رسانه‌های اجتماعی هر فرد محتوایی که خود تولید یا از میان محتوای موجود در شبکه اجتماعی مجازی انتخاب کرده را با دیگر افراد به اشتراک می‌گذارد. می‌دانیم که بر اثر تغییر و تحولات و انقلابات رخ‌داده در تکنولوژی و روند استفاده از آن در دنیا و همچنین ظهور فناوری اطلاعات و ارتباطات، روند گذران اوقات اқشار سنی مختلف نیز تغییر پذیرفته است. در این میان جوانان و نوجوانان جزو اولین اқشاری هستند که نسبت به تکنولوژی‌های جدیداشتیاقت نشان داده و جذب آنها می‌شوند؛ اشتیاق و جذبی که عاری از آسیب نیست.

■ گرایش شدید جوانان به شبکه‌های مجازی

بر اساس آمار، ارقام و یافته‌های ارائه شده از تحقیقات علمی مشخص است که روند استفاده از اینترنت و به خصوص رسانه‌های اجتماعی اخیراً به شدت افزایش یافته است و گونه‌ای خاصی از رسانه‌های اجتماعی که شباهت

فزاینده‌ای به زندگی اجتماعی واقعی بشر داشته و در آن روابط و تعاملات اجتماعی تا حد زیادی شبیه‌سازی شده است که همان شبکه‌های اجتماعی مجازی هستند، مورد اقبال فزاینده مخاطبان و به ویژه جوانان قرار گرفته و زمان آنان را می‌بلعد.

تمام این موارد توجه فراوان جوانان، نوجوانان و دیگر اқشار سنی به شبکه‌های اجتماعی مجازی که شواهدی از آنها در دست است، لزوم توجه ویژه و طراحی تحقیقات مختلف جهت سنجش و مطالعه میزان استفاده، دلایل و مشوق‌های جذابیت این شبکه‌ها برای افراد و نیز علتهای ممکن برای صرف وقت فزاینده در این فضا را اثبات می‌کنند.

جوانان و نوجوانان ما به طور فزاینده‌ای مدت زمان نسبتاً زیادی از اوقات فراغت خود را صرف این شبکه‌های اجتماعی مجازی می‌کنند و سبک زندگی آنهاز جمله رفتار، نگرش، نظرات

با ارزش‌ها و اهداف ملی و دینی و با توجه به سرمایه‌های فرهنگی و اجتماعی ارزشمند کشور و با تأکید بر الگوهای برآمده از جمهوری اسلامی ایران که از آنها در قالب الگوهای اسلامی-ایرانی یاد می‌شود، اهمیتی مضاعف می‌یابد.

روند رشد فناوری‌ها و رسانه‌های نوین، همزمان ترکیبی از فرصت‌ها و تهدیدها را همراه دارد که از جمله در قالب انتقال محتوا و پیام، زمینه‌ساز تحولات فرهنگی و اجتماعی بسیاری است.

■ رسانه‌های مجازی و سبک زندگی

به نظر می‌آید همین که بر اهمیت و تأثیر گذاری این رسانه‌های اجتماعی بر فرهنگ و سبک زندگی و شیوه گذران اوقات نظر بیفکنیم به نحوی تهدیدها و در عین حال فرصت‌های این فضا را نیز مورد بررسی قرار داده‌ایم. به این معنا که اگر میزان اهمیت این فضا و سهمی را که این رسانه‌های اجتماعی در میان موضوعات فعالیتی افراد داشته‌اند بررسی کنیم، خود صحه گذاشتن بر اهمیت درک تهدید و فرصت این فضای نوپدید است.

استفاده‌های مختلف از این فضا و حضور آنها در میان فعالیت‌های روزانه افراد به مثابه تبیی مطالعات گسترده در این حوزه را یادآور است.

■ فراموشی زندگی واقعی

نتایج مطالعات محققان نشان داده است که افراد با حضور در شبکه‌های اجتماعی و استفاده از گونه‌های مختلف این رسانه‌ها از مزایای صرفاً مجازی حضور در این اجتماع نظیر حمایت اطرافیان، اطلاعات، عواطف و احساسات به گونه‌ای غیرواقعی برخوردار شده و اغلب جوانب زندگی واقعی خود را که نیازمند حضور فیزیکی افراد در کنار یکدیگر است فراموش و تنها در این اجتماعات مجازی سیر می‌کنند.

همانطور که فرانسسس کاپرنکراس می‌گوید: مهم‌ترین چیز درباره یک فضاوری نوپدید، چگونگی کارکرد آن نیست، بلکه چگونگی استفاده مردم از آن و تغییراتی است که در زندگی بشر ایجاد می‌کند.

گسترش چشمگیر تولید و نشر آثار دیجیتال